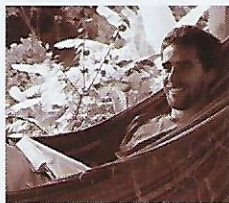

- 5** "Opazovanje in spoznavanje umetnosti ima za otroka močan pomen. Oblikuje njegovo ustvarjalnost, okus, odnos do narave, lepote, Boga. Toda prepoznavanje pristnega, čistega in resničnega v umetnosti postaja vedno trši oreh tudi za starše in vzgojitelje, saj smo vsi prav zoprno obsipani z množico podob, med katerimi je več slabih kot dobrih."

- 17** "Učitelj, ki vidi probleme, se nanje samostojno odziva in ima lastno lestvico vrednot ter notranjo motivacijo, je vedno zanimiv človek. Če svoje življenje doživlja kot lepo, bo to lepoto iskal in spodbujal pri učencih. Če se zna spopasti s svojimi težavami, bo teh veččin učil tudi učence, prav tako bo spoštoval svoje stanovske kolege. Kdor živi iz notranjega ognja in žara, pritegne druge."

"Obstajajo učenci, ki imajo slabo mnenje o sebi, kljub temu da se izkažejo v svojem delovanju. Obstajajo pa tudi otroci, ki si postavijo previsoke cilje in doživljajo občutek neuspešnosti, ko jih ne dosežejo."

- 32** "Otroci potrebujejo meje. Če jih ni, so v nepreglednem svetu izgubljeni in dobijo občutek, da so prepuščeni samim sebi. Starši so velikokrat zaskrbljeni, saj želijo svojim otrokom boljše življenje, kot so ga živeli sami. Otrokom pa ravno meje nudijo varnost in jih hkrati tudi izzivajo."

- 38** "Tukaj tudi morebitna prisila s strani učitelja ali ambicioznost staršev in obljube ne bodo vplivale na odločitev otroka in njegovo zahtevo, da bi prenehal igrati klavir ali da ne bi vadil, če si sam tega ne želi. Strah pred psihofizično obremenitvijo otroka ali nekakšno prisilo je v tem primeru odveč. Torej: če otrok želi igrati klavir, mu je treba to omogočiti čim bolj zgodaj, kolikor je to pač možno."

Uvodnik

- 1 Silvo Šinkovec: Povpraševanje in ponudba → zloraba

V žarišču: Duševne motnje in bolezni

- 3 Branka Škufca: Bralna samopodoba
5 Nataša K. Lorenzutti: Pristnost in lepote knjige
8 Kristina Jamšek: Pisanje kot način sporočanja pomembnih stvari
11 Dragica Vidmar: Razvijajmo bralne strategije
12 Nadja Seražin: Književnost in razvoj mladostnika
14 Živana Janić: Približati knjigo bralcu
16 Nataša Grom: Iz mojega dnevnika

Naš pogovor

- 17 Marjan Peneš: Silvo Šinkovec: Učitelj naj razmišlja s svojo glavo

Biti vzgojitelj

- 21 Anita Prikeržnik: Samoocenjevanje in učni uspeh
23 Mojca Majerle: Vzgoja in disciplina

Biblična stran

- 25 Viljem Lovše: Življenje s krili: prek smrti v življenje

Razredništvo

- 27 Marija Vincek: Skupaj se učimo
29 Jelka Repenšek: Vaja za razredno uro
30 Tanja Dovžak: Inovativnost

Starši

- 32 Irena Granda: Ali otroci potrebujejo meje?
34 PN: Zdrav življenjski slog 2
35 Pismo staršem

Vzgojna področja

- 36 Milček Komelj: Duhovno sporočilo besede
38 Lorena Mihelač: Ciciban za klavirjem
39 Bernarda Kejžar: Tkalka

Izkušnje

- 42 Katica Mladenovič: Sodobna ženska
43 Donata Tomažič: Oh, ta moj Miha
44 Julija Fekonja: Vrstniško nasilje

Prebrali smo

Iz življenja DKPS

Napovedni koledar

Summary

Avtorji

Bralna samopodoba

 Branka Škufca

Samopodoba je zelo širok pojem. Posamična samopodoba poudarja določene vidike znanja, ki jih ima posameznik o sebi, in se z razvojem spreminja. Z vključitvijo otroka v socialni sistem šole se vpliv socialnih dejavnikov na oblikovanje otrokove samopodobe močno razširi. Otrok spoznava nova področja svojega delovanja. Med njimi je tudi področje branja. Branje je ena izmed prvih dejavnosti, s katero se sreča v šoli. Učitelji se moramo zavedati, da je bralna samopodoba otroka zelo pomembna in da je povezana z učno uspešnostjo.

Samopodoba

Samopodoba je kognitivna reprezentacija lastnega jaza oziroma znanje, ki ga ima posameznik o sebi. Vrednotenje samega sebe, svojih dosežkov, samoocenjevanje. Samopodoba usmerja naše vedenje, vodi nas v razmišljanje, čustvovanje in od vsega tega je odvisno, kako smo pri delu oziroma učenju uspešni (Juriševič, 1999).

Posamična samopodoba poudarja določene vidike znanja, ki jih ima posameznik

o sebi. Otrok vsakodnevno pridobiva informacije iz okolja in izkušenj. Te informacije se postopno oblikujejo v različna področja samopodobe: čustveno, socialno, telesno in učno samopodobo. Samopodobe se med seboj združujejo in povezujejo v splošno samopodobo (Juriševič, 1999).

Z vključitvijo otroka v socialni sistem šole se vpliv socialnih dejavnikov na oblikovanje otrokove samopodobe močno razširi. Otrok spoznava nova področja svojega delovanja. Med njimi je tudi področje branja (Juriševič, 1999).

Samopodoba ima pomembno vlogo v posameznikovem življenju. Vpliva na njegovo kognitivno dejavnost, na njegova čustva, odzivanje in vedenje v določenih življenjskih okoliščinah (Juriševič, 1996/2003).

Bralna samopodoba

“Kako otrok doživlja sebe kot bralca? Kaj si otrok misli o sebi kot bralcu?”

Različni otroci različno hitro osvojijo tehniko branja. Nekateri berejo že ob vstopu v šolo, drugi mnogo kasneje. Toda pri določeni starosti vsi otroci, ki nimajo izraženih kak-

šnih posebnih težav, berejo. Torej, rezultat je isti. Vendar pa je zelo pomembno, kako posamezniki doživljajo proces učenja branja (Juriševič, 1996/2003).

Branje je ena izmed prvih dejavnosti, s katero se otrok sreča v šoli, in osnovna učna dejavnost v prvih letih šolanja ter s tem tudi osnova učne uspešnosti. Če otrok ne zna brati oziroma mu branje povzroča velike težave, po vsej verjetnosti ne bo zelo učno uspešen (Juriševič, 1999).

Branje je vseživljenjski proces. To kaže na dolgoročnost cilja. Ko je naš cilj oddaljen, se včasih malce ‘izgubimo’, ravno tako otroci. Da bodo učenci postali dobri bralci in da bodo radi brali, potrebujejo že v najzgodnejšem obdobju bralnega razvoja veliko ugodnih učnih izkušenj. Izkušnje oblikujejo otrokovo bralno samopodobo. S tem lahko pojasnimo tudi t. i. Matejev učinek pri branju, ko začetna bralna uspešnost motivira bralca za nove uspehe. Neugodno oblikovana samopodoba pa deluje zavirajoče, saj bralca zavira oziroma zadržuje na poti pridobivanja bralnih spretnosti (Juriševič, 1999).

“Raziskave v zadnjem desetletju jasno kažejo, da je oblikovana bralna samopodoba vpliven konstrukt, ki učenca motivira za učenje, pomembna je tudi za razvoj samopodobe na drugih področjih učenja (npr. matematika, družboslovje, naravoslovje). Na oblikovanje učenčeve bralne samopodobe močno vplivajo učiteljeve povratne informacije o njegovem znanju in dosežkih, in sicer neposredno in posredno.” (Juriševič, 2004: 86)

Kako samopodoba vpliva na branje?

- Določa količino časa, ki ga bo otrok posvetil branju. Seveda določa tudi način, kako bo bral. Ponavadi otrok, ki

Foto: Zdenek Modero

slabo bere, nerad bere, ker je pri branju neuspešen.

- Določa stopnjo vloženega prizadevanja med branjem. Otrok, ki slabo bere, se običajno ne trudi, da bi razumel besede, da bi razjasnil nerazumljive pojme. Njemu je vse 'brez veze' in ne razmišlja veliko o pomenu prebranega.
- Določa stopnjo prepričanosti, ki jo učencem kaže v zvezi z razumevanjem vsebine prebranega (Juriševič 1996/2003).

Bralna samopodoba v mojem razredu

Poučujem v tretjem razredu osemletke. V tretjem razredu naj bi otroci znali brati. Pa vendar ni povsem tako. V razredu imam nekaj izredno dobrih bralcev, imam pa dva otroka, ki bereta slabo. Pri težjih besedah se ustavita in jih tiho črkujeta.

Zanimalo me je, kakšno mnenje imajo o sebi kot o bralcih dobri in slabi bralci. Ali se slabi bralci vidijo kot slabi bralci? Ali to vpliva na njihovo samopodobo? Kako se vidijo dobri bralci? Kakšna je njihova samopodoba?

Da bi učenci izrazili svoje mnenje o sebi kot o bralcu, sem uporabila vprašalnik **BRANJE IN JAZ** (Juriševič). Vsebuje vprašanja, ki se nanašajo na branje (npr.: Ali rad bereš? Ali se dobro počutiš, ko bereš? itd.). Vsak posameznik je odgovoril na vsa vprašanja. Na voljo je imel tri možnosti, in sicer *da*, *ne vem*, *ne*.

Učencem sem razložila potek. Bili so zelo navdušeni, da bodo reševali vprašalnik. Poudarila sem pomen samostojnega reševanja. Opozorila sem jih, da označijo odgovor, značilen za vsakega posameznika. Med reševanjem sem jih opazovala. Zavzeto so iskali pravi odgovor in gledali le v svoj list. Poudarila sem namreč, da ni pomembno, kaj odgovori sosed, ampak tisto, kar vsak misli oziroma občuti.

Po opravljenem delu sem učence vprašala o mnenju glede vprašalnika, o odgovorih, o tem, kaj mislijo o sebi kot o bralcih, o tem, kako so se počutili ob odgovarjanju na vprašanja. Dobila sem presenetljivo pozitivne odgovore. Priznati moram, da so bili to odgovori dobrih bralcev. Izrazili so zadovoljstvo, da so mogli izraziti svoje misli in občutke.

Kasneje sem še sama odgovorila na vprašanja za vsakega posameznega učenca. Pri tem me ni zanimalo, kateri odgovor je izbral že posameznik. Tako sem lahko primerjala, kaj si o sebi kot bralcu misli otrok in kako ga vidim jaz. Ali ima realne predstave o sebi kot o bralcu? Menim, da je tako stališče zelo dobro, saj učitelj 'vidi' učence kot bralce, ker se začne zavzdati, kako zelo pomembna je tudi bralna samopodoba otroka.

Ugotovitve

Predstavila bom deklico, ki pri branju nima težav, in dva dečka, ki imata pri branju težave (imena so izmišljena).

Foto: Branka Štulen

Pač pa Jure zelo rad posluša moje branje in vedno pravilno odgovori na vprašanje o prebranem besedilu. Za branje ga skušam navdušiti s tem, da ga pritegnem z vsebino, ki ga zanima. Zanimajo ga knjige oziroma zgodbe o živalih, dinosavrih.

Jani (slab bralec)

Jani ima težave pri branju. Pravi, da rad bere in da branje ni težko, da mu ne predstavlja nadloge. Mamica mi je na govorilnih urah povedala, da ne bere rad in da imajo težave pri motivaciji za branje. Moje mnenje o njegovem branju in mnenje otroka se popolnoma razlikujeta. Torej Jani nima oblikovane realne bralne samopodobe.

Jure (slab bralec)

Jure ni prepričan, ali rad bere, ali dobro bere in ali njegovi sošolci berejo bolje od njega. Označil je, da je zanj branje težko, hkrati pa, da mu branje pomeni nekaj lepega. Povedal je, da se branja ne veseli, da mu branje ni všeč in da težko bere pred razredom.

Vedela sem, da Jure ne bere rad, ker je pri branju neuspešen. Lahko rečem, da ima Jure dokaj realno bralno samopodobo. Zaveda se, da ni dober bralec, posledično zato ne bere rad.

Kaja (dobra bralka)

Kaja bere tekoče, upošteva ločila. Sebe je ocenila kot dobro bralko, ki rada bere in ji branje ni nadloga. Prepričana je, da ne bere slabo. Nima težav pri branju pred razredom, branje ji pomeni nekaj lepega. Kajo sem tudi sama ocenila enako, saj pokaže, da rada bere. Večkrat se javi, da bo ona prebrala, knjige za bralno značko je prebrala že vse, vsebino prebrane razume. Kaja ima oblikovano realno bralno samopodobo.

Seveda učenca, ki sta slaba bralca, spodbujam in pohvalim na drugih področjih. Kušam najti vsaj eno področje, kjer je učenec uspešen. Jure je zelo dober matematik. Računa brez težav in skoraj brez napak. Nekaj težavic se pojavi pri besedilnih nalogah, kar je seveda povezano z branjem.

Tudi Jani ima svoja močna področja. Tudi njemu računi pri matematiki ne delajo težav. Snov pri spoznavanju narave in družbe ga zanima in jo obvlada brez težav.

Po drugi strani pa imajo posamezni učenci dobri bralci težave druge, in to kljub dejstvu, da dobro berejo. Torej je bralna samopodoba samo en delček celotne samopodobe, ki si jo otrok gradi v času šolanja.

Zaključek

Vprašalnik se mi zdi zelo pomemben zato, da se učenci vprašajo oziroma zamislijo o svojem branju, o tem, kakšni bralci so. Predvsem pa je vprašalnik pomemben za učitelja, da vidi, kako učenci in učenke vidijo sebe kot bralce. Ali so njihove bralne samopodobe realne? Ali vidijo sebe realno ali se pretvarjajo? Še pomembnejše pa se mi zdi dejstvo, da učitelj ve, kako pomembna je bralna samopodoba, in da se trudi na tem področju narediti največ, kar more.

Pomembno je, da se učitelji zavedamo, da lahko vplivamo na razvoj zdrave otrokove samopodobe, s tem ko zagotovimo ugodne možnosti za učenje. 🍀

Literatura

Juriševič, M. (1999): *Samopodoba šolskega otroka*. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Juriševič, M. (1999): *Spodbujamo razvoj zdrave otrokove samopodobe v začetku šolanja*. Priročnik za učitelje prvega triletja osnovne šole. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Juriševič, M. (2004): *Pomen bralne samopodobe za učenje in doseganje učne uspešnosti*. V: *Vpliv sodobnih znanstvenih dosežkov na zgodnje učenje*. Izvlečki. Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Koper.

Juriševič, M. (1996/2003): *Pomen opismenjevanja za oblikovanje učenčeve samopodobe*. Študijsko gradivo za udeležence Modula 1: Pedagoško delo v 1. razredu s poudarkom na opismenjevanju v prvem triletju osnovne šole. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Škufca, B. (2003): *Razvoj zdrave otrokove samopodobe*. V: *Vzgoja*, 5 (3), 6–8.

Youngs, B. B. (2000): *Šest temeljnih prvin samopodobe. Kako jih razvijamo pri otrocih in učencih*. Educy, Ljubljana.

Pristnost in lepota knjige

✍️ Nataša Konc Lorenzutti

Mnogi bralci, veliki in mali, se na široko ustopijo pred človeka in izjavijo: "Visoko spoštovani gospod, če se to, kar ste napisali in nakracljali, ni zgodilo, nas pusti zgodba ledeno hladne." In tedaj bi rad odgovoril: "Ali se je resnično zgodilo ali ne, je prav vseeno. Poglavitno je, da je zgodba resnična! Zgodba pa je resnična, če bi se bila v resnici lahko natanko tako zgodila, kakor je napisana." Če ste to razumeli, ste spoznali važen zakon umetnosti. (Erich Kastner)

Opazovanje in spoznavanje umetnosti ima za otroka močan pomen. Oblikuje njegovo ustvarjalnost, okus, odnos do narave, lepote, Boga. Toda prepoznavanje pristnega, čistega in resničnega v umetnosti postaja vedno trši oreh tudi za starše in vzgojitelje, saj smo vsi prav zoprno obsipani z množico podob, med katerimi je več slabih kot dobrih. Otroci so postali ropotarnica, kamor se lahko zmeče vse, kar komu pade na pamet. Raznih 'umetnikov' je postalo krepko preveč.

Otroška književnost

Književnost je umetnostna zvrst, v kateri se lahko preizkusi vsak pismen človek. Nobenih diplom nimamo, ki bi dale naziv – pisatelj. Samozaložba zahteva le nekaj denarja in drznosti, pa nastanejo knjige, ki nimajo umetniške vrednosti, a se pridružijo vsem ostalim na policah z otroško literaturo. Gledam mame v knjižnici. Kar nabirajo knjige, kakor ivanjščice na travniku; izbiro prepuščajo ustanovi.

Toda – kaj je res dobro? Pojav umetnosti in njen pomen so razlagali mnogi misleci. Moja občutljiva narava, slabo podkovana s filozofijami, pa mi pravi, da je umetniško tisto, kar me prepriča s svojo preprosto resnico. V čisti lepoti, rojeni iz človekovega bistva in njegove vpetosti v naravni red, prepoznam umetnino.

Pino Mlakar v spominih na baletno šolo v Hamburgu piše: "Med dekleti je moja pozornost zbudila gospodična Pia Sholtz. Pri danih nalogah se je gibala svojsko, izpeljala jih je vzorno. Še preden sva prišla do pogovorov, sem v njenem gibanju zaznal skrivnost – umetnost."

Umetnik takole razmišlja naprej: "Dve komponenti vzpostavljata bistvo principa umetnosti: vsebina in oblika, združeni tako, da je vsebina obenem oblika in oblika vsebina." In dalje: "Žal se umetnost izrablja s sklicevanjem na svobodo ustvarjanja. Uvodnemu himničnemu zapisu moram, žal, pripisati nevšečno dejstvo kvarjenja in sprevrženja umetnosti."

Pokojni papež Janez Pavel II., tudi sam književnik, piše o umetnosti kot o najglobljem stiku ustvarjalca z Bogom in pravi, da je celo v tistih stvaritvah, ki odsevajo najtemnejše globine človeka, mogoče zaznati njegovo hrepenenje po odrešenju.

Bralna značka

V novejši Cicibanovi prilogi *Za starše* sprašujem predstavnico društva Bralna značka v zvezi s seznamom književnikov, ki se ponujajo za obiskovanje otrok po šolah in vrtcih:

"Ali so vsi pisatelji in pesniki, predstavljeni v programski knjižici društva, res to,